

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

А. О. Попович

Херсонський ясла-садок № 12 Херсонської міської ради

Постановка проблеми у загальному вигляді. Перманентні зміни, що огорнули наше суспільство, вимагають докорінної перебудови не тільки освітнього процесу, а й організації роботи дошкільних навчальних закладів. Заклад дошкільної освіти (ЗДО) – навчальна установа, метою функціонування якої є : забезпечити реалізацію прав дитини у здобутті дошкільної освіти, організувати якісне формування розумового, фізичного і духовного розвитку, забезпечити успішну реалізацію соціально-психологічної адаптації, сформувати готовність дитини до школи – прагнення здобувати освіту. Почасти цього досить складно досягнути, оскільки в ЗДО вступають діти різного віку(мається на увазі – одні діти, у віці 1,8 років, у ясельну групу, інші – у молодшу групу, наприклад з трьох років). Загальний рівень підготовки дітей також вносить суттєві корективи в організацію навчально-виховного процесу дошкільників. Вважаємо, що у безмежно складному розмаїтті психолого-педагогічних явищ та організаційних особливостей допоможе розібратися методично грамотно створений психодіагностичний інструментарій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій теоретичній, практичній, методичній літературі знаходимо обґрунтування необхідності і приклади доцільності застосування психодіагностичного інструментарію для обстеження (дослідження) дитини [1-3]. На цьому акцентували увагу такі корифеї психологічної науки, як Л. А. Венгер, Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін, Г. С. Костюк та ін. Зокрема, Л. С. Виготський один із перших систематизував категорію психологічного віку, ввів поняття «зона найближчого розвитку». Психологічний вік він розглядав як новий тип формування особистості, окреслював його у вимірах психічних і соціальних новоутворень, які з'являються вперше на визначеному віковому проміжку і, що характерно, є

вимірами розвитку і формування свідомості та самосвідомості дитини, її ставлення до оточення, мірилом її внутрішнього і зовнішнього життя, відображенням траєкторії розвитку на визначеному етапі життя [2]. Р. В. Павелків і О. П. Цигипало вважають, що саме Л. С. Виготському належить методологічна схема наукового підходу до аналізу психічного розвитку дитини [3]. Дослідники зазначають, що згідно з цією схемою «віковий психологічний портрет дитини» складається з єдності трьох складових: характеристики соціального розвитку дитини; форм спілкування; оцінки рівня розвитку свідомості та особливостей психічних новоутворень дитини [3].

На підставі вищезазначеного можна стверджувати, що дослідження особливостей застосування психодіагностичного інструментарію в умовах дошкільного навчального закладу, потребує вивчення та узагальнення сучасних і класичних наукових досліджень, розробки методичних рекомендацій, підбору релевантного й ефективного переліку психодіагностичних методик, тестів, опитувальників.

Мета статті полягає у висвітленні досвіду та проведеного дослідження особливостей застосування психодіагностичного інструментарію в умовах закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Цілісне аналізування психічного розвитку дошкільника вимагає від нас розуміння вікових норм. Вікові норми та розроблені відповідні методики, які зустрічаємо в емпіричних сучасних дослідженнях, були створені й апробовані лабораторією психофізіології дітей дошкільного віку НДІ дошкільного виховання АПН СРСР під керівництвом Л. А. Венгера. Але ж з того часу значно змінилася сутність складових методологічної схеми триєдності «соціальний розвиток – форми спілкування – оцінка рівня розвитку дитини» (за Л. С. Виготським). Важливо врахувати ці суттєві зміни соціальної ситуації, що мають безпосередній вплив на психічний розвиток дитини, не кажучи про форми спілкування. Важливими є психологічні детермінанти, які притаманні дітям цього віку з урахуванням тенденцій і якісних змін у їхньому розвитку за останнє десятиріччя. Якісний

психодіагностичний інструментарій дозволить отримати результати, які відобразатимуть емпіричну дійсність. Це у свою чергу дасть змогу вибудувати ефективні методики розвитку, формування, навчання і виховання дітей, а також з розумінням підійти до створення психокорекційних програм.

Вважаємо, що психодіагностичне оцінювання чи обстеження можуть проводити вихователі, практичні психологи, соціальні педагоги, інші спеціалісти, що володіють: технологіями проведення психодіагностичного інструментарію; методами статистичної обробки даних; інтерпретацією отриманих результатів; здатні зробити вірні висновки і побачити ключові показники, зміни, новоутворення; навиками розробки індивідуальних і групових програм розвитку і психокорекції. Важливо враховувати соціальні очікування учасників процесу. Розуміти, що соціальні очікування є важливою складовою регуляції соціальної поведінки учасників міжособистісної взаємодії [4; 5].

Власний досвід роботи у закладі дошкільної освіти і системне застосування психодіагностичного інструментарію, дозволяє зробити узагальнення про такі необхідні напрямки психодіагностики:

- психічного розвитку дітей раннього віку (до трьох років, ясельна група);
- психічного розвитку дітей молодшого дошкільного віку (3-4 роки, молодша група);
- психічного розвитку дітей середнього дошкільного віку (4-5 років, середня група);
- психічного розвитку дітей старшого дошкільного віку (5-6 років, старша група).

Наведемо перелік складових психодіагностики дошкільників, спрямованих на розв'язання завдань ЗДО у психологічному контексті:

- психодіагностика соціально-психологічної адаптації дошкільників;
- психодіагностика сфери спілкування (досліджуємо ширше, не тільки комунікація);
- психодіагностика когнітивної сфери;

- психодіагностика емоційно-вольової сфери;
- психодіагностика індивідуально-психологічних особливостей та самосвідомості;
- психодіагностика творчих здібностей;
- психодіагностика групових феноменів і міжособистісних стосунків;
- психодіагностика готовності до школи.

Висвітлення досвіду та проведеного дослідження особливостей застосування психодіагностичного інструментарію в умовах дошкільного навчального закладу дозволяє певні висновки. Дошкільне дитинство – унікальний, складний і надзвичайно важливий період розвитку та становлення людини. Оскільки саме в дошкільному дитинстві закладаються основи особистості, виховується воля, формується довільна поведінка, закладається база для розвитку когнітивних процесів, зокрема, активно розвивається уява, творче мислення та загальна ініціативність, то застосування якісного релевантного психодіагностичного інструментарію є вкрай важливою складовою творення особистості дитини.

Література:

1. Блинова О. Є. Соціокультурні та психологічні вектори становлення особистості : монографія. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський, 2018. С. 6-29.
2. Выготский Л. С. История развития высших психических функций. Психология развития человека. М., Смысл, Эксмо. 2005. С. 208-543. 1136 с.
3. Павелків Р. В., О. П. Цигипало. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навч. посіб. К., Центр учбової літератури. 2013, 296 с.
4. Popovych I. S. Social expectations – a basic component of the system of adjusting of social conduct of a person. Australian Journal of Scientific Research. 2014, 2(6), P. 393-398.
5. Popovych I. S. Social expectations in primary school age. Proceedings of the 2nd International Academic Congress «Fundamental Studies in America, Europe, Asia and Africa», 27 Sept. 2014. USA. Vol. II. New York. 2014. P. 176–180.